

CHRISTINE STIX-HACKL

FŐTANÁCSNOK INDÍTVÁNYA

Az ismertetés napja: 2004. június 8.¹

I — Előzetes észrevételek

II — Jogi háttér

A — A közösségi szabályozás

1. Jelen előzetes döntéshozatal iránti kérelem az adatbázisok jogi védelméről szóló, 1996. március 11-i 96/9/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv² (a továbbiakban: irányelv) értelmezésére vonatkozó négy párhuzamos eljárás³ egyike. Tárgya, hasonlóan a többi eljáráshoz, az úgynevezett sui generis jog által biztosított védelem és ennek a sportfogadások terén való alkalmazhatósága.

2. Az irányelv 1. cikke az irányelv tárgyi hatályára vonatkozó rendelkezéseket tartalmaz. Kivonatosan így rendelkezik:

„(1) Ez az irányelv a bármilyen formában létrehozott adatbázisok jogi védelméről szól.

(2) Ennek az irányelvnek az alkalmazásában »adatbázis« az önálló művek, adatok vagy egyéb tartalmi elemek valamely rendszer vagy módszer szerint elrendezett gyűjteménye, amelynek elemeihez elektronikus eszközzel vagy bármely más módon egyedileg hozzá lehet férni.”

1 — Eredeti nyelv: német.

2 — HL L 77., 20. o.; magyar nyelvű különkiadás 13. fejezet, 15. kötet, 459. o.

3 — A C-46/02., C-203/02. és a C-444/02. sz., a Bíróság előtt folyamatban lévő eljárásokról van szó, amelyekben szintén ma ismertetem indítványomat.

3. A III. fejezet 7–11. cikke szabályozza a sui generis jogot. A védelem tárgyát szabályozó 7. cikk kivonatossan így rendelkezik:

„(1) Azon adatbázisok előállítói számára, amelyek tartalmának megszerzése, ellenőrzése, illetve előállítása minőségileg vagy mennyiségileg jelentős ráfordítással járt, a tagállamok biztosítják a jogot arra, hogy az adatbázis egész tartalmának vagy minőségi és/vagy mennyiségi szempontból jelentős részének kimásolását és/vagy újrahasonosítását megakadályozzák.

(2) E fejezet alkalmazásában:

a) »kimásolás« az adatbázis tartalma egészének vagy jelentős részének más hordozóra bármilyen eszközzel, illetve bármilyen formában történő végleges vagy ideiglenes átvitele;

b) »újrahasonosítás« az adatbázis tartalma egészének vagy jelentős részének a nyilvánosság számára történő hozzáfér-

hetővé tétele bármilyen módon a mű példányainak terjesztése, bérbeadás, on-line közvetítés vagy egyéb módon történő közvetítése útján. Az adatbázis valamely példányának a jogosult által vagy az ő hozzájárulásával a Közösségen belül történő első eladása kimeríti az adott példány Közösségen belüli viszonteladásának ellenőrzésére vonatkozó jogot;

A nyilvános haszonkölcsönzés nem minősül kimásolásnak, illetve újrahasonosításnak.

(3) Az (1) bekezdésben említett jog átruházható, átengedhető és felhasználási szerződés tárgya lehet.

[...]

(5) Az adatbázis tartalmának jelentéktelen része ismételt és rendszeresen nem másolható ki, és/vagy nem hasznosítható újra, ha ez sérelmes az adatbázis rendes felhasználására, vagy indokolatlanul károsítja az adatbázis előállítójának jogos érdekeit.”

4. A jogszerű felhasználók jogait és kötelezettségeit szabályozó 8. cikk (1) bekezdése a következőképpen rendelkezik:

„(1) A nyilvánosság számára bármilyen módon hozzáférhetővé tett adatbázis előállítója nem akadályozhatja meg, hogy az adatbázis jogszerű felhasználója az adatbázis tartalmának minőségileg és/vagy mennyiségileg jelentéktelen részeit bármely célra kímásolja és/vagy újrahasznosítsa. Ha a jogszerű felhasználó csupán az adatbázis valamely részének kímásolására és/vagy újrahasznosítására jogosult, e bekezdést csak az adatbázis e részére kell alkalmazni.”

5. A 9. cikk értelmében a tagállamok a sui generis jog alól kivételeket határozhatnak meg.

ben a sui generis jogi védelem kiterjed az adatok gyűjteményére (adatbázis), amennyiben az nem rendelkezik a szerzői jogi védelemhez szükséges eredetiséggel vagy önállósággal.

7. A 49. § (1) bekezdése alapján az a személy, aki olyan gyűjteményt, táblázatot vagy más hasonló jellegű művet hoz létre, amelyben nagyszámú adat van elrendezve, vagy amely jelentős ráfordítás eredménye, kizárólagos joggal rendelkezik e munka többszörözése és nyilvánosságra hozatala felett. A rendelkezés ilyen megfogalmazására egy 1998. január 1-jén hatályba lépett törvénymódosítás (az SFS 1997:790) folytán került sor. A módosítás az irányelv végrehajtását szolgálta. Ez alkalommal a szerzői jogi törvény 49. §-ának rendelkezéseit annyiban módosították, amennyiben a törvénymódosítás a kizárólagos jog feltételeit és a védelem idejét érintette.

B — A nemzeti szabályozás

6. A szerzői jogot szabályozó rendelkezéseket az irodalmi és művészeti tulajdonról szóló (1960:729) törvény (a továbbiakban: szerzői jogi törvény) tartalmazza. Ez a törvény további rendelkezéseket tartalmaz az úgynevezett szomszédos jogokra vonatkozóan. A szerzői jogi törvény 49. §-a értelmében

8. A törvénymódosítást megelőzően hatályban lévő, a szerzői jogi törvény 49. §-a szerinti úgynevezett gyűjteményekre vonatkozó védelem értelmében gyűjteményeket, táblázatokat vagy más hasonló jellegű műveket, amelyekben nagyszámú adat van elrendezve, a szerző hozzájárulása nélkül nem lehet többszörözni. A szerzői jogi törvény 49. §-ának módosítását követően továbbra is fennáll a nagyszámú adatok gyűjteményének a védelme, valamint ezen túl a jelentős

ráfordítást igénylő munkák védelme. Ezzel a szerzői jogi törvényben meghatározott védelem tárgya tágabb, mint az irányelv szerinti sui generis jogé. A védelem terjedelme ahhoz a szabályozáshoz kapcsolódik, amely a szerzői jogi törvény 2. §-a értelmében a szerzői jogilag védett műre vonatkozik, valamint magában foglalja a többszörözéséhez és a nyilvánosságra hozatalhoz való kizárólagos jogot. Ennek a rendelkezésnek a célja az irányelv szerinti, a kimásolással és az újrahasznosítással szembeni védelem biztosítása. A törvénymódosítással kapcsolatos jogszabály-előkészítő munkák értelmében a védelem valamivel tágabb kört ölel fel, mint az az irányelv szerint valójában szükséges.

részének terjesztés útján történő nyilvánosságra hozatalára sem. A mű nem jelentős részeinek ismétlődő felhasználása a mű jelentős része felhasználásának minősülhet.

III — A tényállás és az alapeljárás

A — Általános rész

9. A kérdést előterjesztő bíróság véleménye szerint a törvényszöveg nem felel meg az irányelv 7. cikke (5) bekezdésének⁴. A törvénymódosítással kapcsolatos jogszabály-előkészítő munkák során természetesen felmerül az a kérdés, hogy mit kell érteni a „nem jelentős rész” kifejezés alatt. Kifejtésre kerül, hogy a 49. § nem azokat az adatokat védi, amelyek a műben összegyűjtésre kerültek, hanem a védelem tárgya maga a mű, illetve annak egy jelentős része. Ez azt jelenti továbbá, hogy a kizárólagos jog nem terjed ki a műben megjelenő egyedi adatok másolatára. Nem terjed ki az adatok nem jelentős

10. Angliában a hivatásos labdarúgó-bajnokságok szervezője a legmagasabb ligában a Football Association Premier League Limited és a Football League Limited, míg Skóciában a Scottish Football League. A Premier League és a Football League (a Division One-nal, a Division Two-val és a Division Three-vel) alkotja a négy ligát. Minden játékvadot megelőzően kidolgozzák az évad során az egyes ligákban lejátszandó mérkőzések versenynaptárait. Az adatokat elektronikus formában tárolják, és ezek egyesével hozzáférhetőek. A mérkőzések menetrendjeit többek között nyomtatott tájékoztató füzetekben teszik közzé, egyrészt időrendben, másrészt az egyes ligákban játszó csapatok szerinti sorrendbe szedve. A csapatpárosítások az X Y ellen (például a Southampton az Arsenal ellen) formában közlik. Évadonként a több mint 41 hét során kb. 2 000 mérkőzést rendeznek.

⁴ — Egyes szerzők véleménye szerint a svéd átültetés nem pontos: Jens-Lienhard Gaster, „European Sui Generis Right for Databases”, *Computer und Recht. International 2001.*, 74. o. (75); Gunnar W. G. Karnell, „The European Sui Generis Protection of Data Bases”, *Journal of the Copyright Society of the U.S.A. 2002.*, 983. o., (1995).

11. Az angol és a skót labdarúgó-bajnokságok szervezői a skót Football Fixtures Limited társaságot bízták meg a mérkőzések versenynaptárai felhasználásának, a felhasználási jog átruházása révén vagy más módon történő kezelésével. A Football Fixtures Limited az őt a használat és a felhasználás körében megillető jogokat Nagy-Britannián kívül a Fixtures Marketing Limitedre (a továbbiakban: Fixtures) ruházta át.

Spel általi felhasználása sérti a F. A. Premier League Limitedet, a Football League Limitedet és a Scottish Football League-t megillető szellemi tulajdonjogokat.

B — Különös rész

12. Az AB Svenska Spel (a továbbiakban: Svenska Spel) Svédországban labdarúgással kapcsolatos fogadásokat szervez, melyek során — többek között — az angol és skót labdarúgó-mérkőzések eredményeire lehet tippelni. A ligák mérkőzései a Stryktipset és a Måltipset játékoknál a játékszelvényen, míg az Oddset játéknál külön programfüzetben kerülnek feltüntetésre.

14. A Svenska Spel ellenérvként azt hozza fel, hogy a mérkőzések versenynaptárai nem állnak a szerzői jogi törvény 49. §-ának védelme alatt, továbbá a fogadásokkal érintett adatok általa történő hasznosítása semmi esetre sem eredményez jogsértést.

15. A Fixtures 1999 februárjában a Gotlands tingsrátt (Svédország) előtt keresetet terjesztett elő a Svenska Spellel szemben, méltányos kártérítést kérve a mérkőzések versenynaptáraitra vonatkozó adatok 1998. január 1-je és 1999. május 16-a között történt felhasználásáért. A Fixtures azzal érvelt, hogy a mérkőzések versenynaptáraitra vonatkozó adatokat tartalmazó adatbázisokat a szerzői jogi törvény 49. §-a védelemben részesíti, és a Svenska Spel játékszelvényeire nyomtatott megjegyzések az adatok kimásolásának és/vagy újrahasonosításának minősülnek, amelyek így az ezen adatbázisokhoz fűződő kizárólagos jogok megsértését valósítják meg.

13. A Fixtures azzal érvel, hogy a mérkőzések versenynaptáraitra vonatkozó adatokat tartalmazó mindkét adatbázist — egyet az Angliában és egyet a Skóciában lévő valamennyi liga számára — a szerzői jogi törvény 49. §-a védelemben részesíti, és az e versenynaptárakból vett adatoknak a Svenska

16. A Svenska Spel vitatta e kérelmet, és előadta, hogy a mérkőzések versenynaptárait nem illeti meg a szerzői jogi törvény 49. §-a szerinti gyűjteményekre vonatkozó védelem, mivel itt sem nagyszámú adat összegyűjtéséről, sem valamilyen jelentős ráfordítás eredményéről nincs szó. Mind az emberi munka, mind a pénzszerszökök formájában jelentkező

ráfordításokat abból a célból fejtették ki, hogy lehetővé tegyék a tervezett labdarúgó mérkőzések megszervezését, és az a lehetőség, hogy e mérkőzéseket egy ettől eltérő játékhoz kiegészítésként felhasználják, e ráfordítások céljának viszonylatában csak mellékes. Ehhez hozzáfűzi, hogy a mérkőzésekre vonatkozó adatoknak az általa történő felhasználása nem minősül jogsértő cselekménynek.

17. A Tingsrätt 2000. április 11-i ítéletével elutasította a keresetet. Úgy ítélte meg, hogy a mérkőzések versenynaptárait megilleti a gyűjteményekre vonatkozó védelem, mivel olyan összeállításról van szó, amely jelentős ráfordítás eredménye, mégis úgy határozott, hogy a mérkőzések versenynaptáraiból vett adatoknak a Svenska Spel általi felhasználása nem sérti a Fixtures jogait.

18. A Fixtures ezzel az ítélettel szemben fellebbezést terjesztett elő a Svea hovrätt (Svédország) előtt. A Svea hovrätt 2001. május 3-án hozott ítéletével helybenhagyta a Tingsrätt által hozott ítéletet. Kifejezetten nem foglalt állást abban a kérdésben, hogy a mérkőzések versenynaptáraitra kiterjed-e a szerzői jogi törvény 49. §-ába foglalt védelem, egyben azt állította, hogy az eljárás során lefolytatott vizsgálat arra az eredményre vezetett, hogy a Svenska Spel ugyanazokat az adatokat használta fel, mint amelyeket az adatbázis is tartalmaz, azonban nem bizonyították be, hogy ezeket az adatbázis tartalmából másolta ki, következésképpen nem sértette meg a gyűjteményekre vonatkozó jogot, amely által biztosított védelem kiterjedhet a kérdéses adatbázisra.

19. A Fixtures a Svea hovrätt ítéletével szemben fellebbezést terjesztett elő a Högsta domstol előtt és kérte, hogy keresetének adjanak helyt. Előadta, hogy a mérkőzések versenynaptárai védelmet élveznek, egyrészt mint nagyszámú adat gyűjteményei, másrészt mint emberi munkában és pénzeszközökben megnyilvánuló jelentős ráfordítás eredményei, ezért lehetetlen, hogy különbséget tegyenek a találkozók tervezésével kapcsolatban és a mérkőzések versenynaptárainak kidolgozásával kapcsolatban felmerülő munkák között. Megerősítette azt is, hogy a ráfordítás célja csekély fontossággal bír, és vitatta, hogy az adatbázis fogadások szervezéséhez történő felhasználásának lehetősége egyszerűen mellékes lenne az adatbázisra vonatkozó ráfordítás tényleges céljához képest. A Fixtures kimutatást terjesztett elő a mérkőzések versenynaptárainak összeállítására fordított időről, munkáról és pénzeszközökről. A mérkőzések versenynaptárai kidolgozásának és kezelésének költségei Angliában évente körülbelül 11,5 millió GBP-t tesznek ki, míg a mérkőzések versenynaptáraitól az ezen angol adatbázisokban található adatok felhasználásából származó bevételek összege évente 7 millió GBP. A Fixtures továbbá azt állítja, hogy annak a kérdésnek az eldöntése szempontjából, hogy a Svenska Spel a mérkőzések versenynaptárait felhasználta-e vagy sem, nem bír jelentőséggel az a tény, hogy az adatokat a mérkőzések versenynaptáraitól eltérő forrásból szerezte-e be, hiszen végeredményben az abban található adatok is a mérkőzések versenynaptáraitól származnak.

20. Ami a mérkőzések versenynaptáiraiban található adatoknak a Svenska Spel által történő felhasználását illeti, a Fixtures többek

között előadja, hogy az 1998/99-es évadban az Oddset játék során összesen 769 mérkőzést használtak fel a fogadásokhoz, amely szám az angol labdarúgóligák mérkőzései 38%-ának felel meg. A Máltipset játék során 921 mérkőzést használtak fel a fogadásokhoz, amely az összes mérkőzés 45%-ának felel meg. A Stryktipset játék során 425 mérkőzést, azaz az angol adatbázisban található mérkőzések 21%-át használták fel. Az angol és skót legmagasabb ligákból (Premier League) felhasznált mérkőzések aránya még magasabb, az angliai Premier League vonatkozásában a fent nevezett játékok során a felhasznált mérkőzések aránya egyenként 90%, 72% és 71%-nak felel meg. A Fixtures megerősíti, hogy a Svenska Spel a három nevezett játék révén évente minden esetben 600–700 millió SEK nyereségre tesz szert.

21. A Fixtures elsősorban azzal érvel, hogy a Svenska Spel a játékszervevényeken szereplő, a fogadásokra vonatkozó adatok felhasználása révén az adatbázis jelentős részét kimásolja, másodsorban pedig azzal, hogy jelen esetben az adatbázis tartalma részeinek ismétlődő és rendszeres kimásolásáról és újrahasonosításáról van szó, továbbá ez az adatbázis rendes felhasználásával ellentétes, amely a labdarúgóligák érdekeit indokolatlanul károsítja.

22. A Svenska Spel vitatja a Fixtures kérelmét, és előadja, hogy a szóban forgó ráfordítás a mérkőzések versenynaptárainak kidolgozására, és nem a mérkőzések versenynaptáraiban található adatok megszerzésére,

ellenőrzésére és/vagy előállítására vonatkozik. Az adatbázis jogosultjainak nem kellett adatokat gyűjteniük, ellenőrizniük, majd összeállítaniuk, mivel ezek olyan mérkőzések versenynaptárainak formájában léteztek, amelyeket az adatbázisoktól függetlenül, más forrásokból állítottak össze a különböző szereplők közötti megállapodások eredményeképpen. Az adatbázisok nagyszámú adat gyűjteményeként sem részesülnek védelemben. A Svenska Spel nem tudott a szóban forgó adatbázisok létezéséről, a játékszervevényeken szereplő adatok brit és svéd újságokból, a televízió teletext oldalairól, az érintett labdarúgócsapatoktól, egy információs szolgáltatótól és végezetül a „Football Annual” kiadványból származnak. Hozzáfűzi, hogy két labdarúgócsapat közötti, meghatározott időpontban megtartásra kerülő mérkőzésre vonatkozó információk bárki számára szabadon hozzáférhetőek, és nem állhatnak sem szerzői jogi, sem a sui generis jog biztosította védelem alatt. A szerzői jog állítólagos megsértésével kapcsolatban a Svenska Spel előadja, hogy nincs szó a példányok többszörözéséről, mivel a játékszervevényeken szereplő adatok sem a mérkőzések versenynaptárjai egészének, sem annak jelentős részének nem felelnek meg. Téves több játékszervevény együttes figyelembevétele a felhasználás mértékének megítélésakor. Végezetül a Svenska Spel vitatja, hogy itt az irányelv 7. cikkének (5) bekezdése értelmében a mű jelentéktelen részének ismételt felhasználásáról lenne szó.

23. A kérdést előterjesztő bíróság tájékoztatása értelmében az alapeljárás tárgya egyrészt

az, hogy a mérkőzések versenynaptárainak alapjául szolgáló információkat tartalmazó adatbázisokra kiterjed-e a szerzői jogi törvény 49. §-ában biztosított védelem, másrészt az, hogy a mérkőzésekre vonatkozó adatoknak a Svenska Spel által történő felhasználása sérti-e az adatbázis előállítójának jogait.

IV — Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdések

25. A Högsta domstol a következő előzetes döntéshozatal iránti kérdéseket terjeszti a Bíróság elé:

24. Az előzetes döntéshozatal iránti kérelem szükségességét a kérdést előterjesztő bíróság azzal indokolja, hogy a szerzői jogi törvény 49. §-a az irányelv átültetését végzi el, és azt az irányelvre figyelemmel kell értelmezni. Az irányelv szövegében nincs egyértelmű iránymutatás annak a kérdésnek az eldöntéséhez, hogy kell-e, és ha igen, milyen mértékben kell fontosságot tulajdonítani az adatbázisok céljának/céljainak a szerzői jogi védelem körében. Az sem derül ki belőle egyértelműen, hogy milyen jellegű — emberi munkában és pénzeszközökben megjelenő — ráfordításokat kell figyelembe venni annak a kérdésnek az eldöntésekor, hogy jelentős ráfordításról van-e szó. Továbbá az sem világos, hogy mit kell érteni az irányelvben található „[az adatbázis egészének vagy jelentős részének] kimásolása és/vagy újrahasznosítása”, illetve „rendes felhasználás” és [az adatbázis nem jelentős részeinek kimásolása és/vagy újrahasznosítása keretében] „az indokolatlan károsítás” kifejezések alatt.

1. Annak értékelése során, hogy valamely adatbázis az adatbázisok jogi védelméről szóló, 1996. március 11-i 96/9/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv (a továbbiakban: irányelv) 7. cikkének (1) bekezdése szerinti „jelentős ráfordítás” eredménye-e, az adatbázis előállítója e fogalom alá számíthatja-e azt a ráfordítást, amely először magától az adatbázistól független összesség megalkotására vonatkozik, és amely így nem kizárólag az adatbázis tartalmának „megszerzésével, ellenőrzésével, illetve előállításával” kapcsolatos? Igenlő válasz esetén fontos-e, hogy e ráfordítás egésze vagy egy része az adatbázishoz szükséges előfeltételnek minősüljön?

Emlékeztetni kell arra, hogy az alapeljárásban az AB Svenska Spel úgy érvelt, hogy a Fixtures Marketing Limited ráfordításának célja elsősorban a mérkőzések versenynaptárainak az angol és skót labdarúgólígák számára történő kidolgozására vonatkozik, és nem azokra az adatbázisokra, amelyekben az adatokat tárolták. A Fixtures Marketing Limited a maga részéről előadta, hogy nem lehetséges egyrészt

- a mérkőzések tervezésével kapcsolatos munka és költségek, másrészt az adatbázisokban található mérkőzések versenynaptárainak kidolgozásával kapcsolatban felmerülő munka és költségek között történő különbségtétel.
2. Az irányelv alkalmazása szempontjából az adatbázis védelme csak azon tevékenységekre korlátozódik-e, amelyek kapcsolatban állnak ezen adatbázisnak a létrehozása során az előállító által kitűzött célokkal?
 4. Valamely adatbázis tartalmának „kimásolásával és/vagy újrahasznosításával” szemben az irányelv 7. cikkének (1) és (5) bekezdésében biztosított védelem csak olyan felhasználásra korlátozódik-e, amely az adatbázis közvetlen hasznosításában jelenik meg, vagy arra az esetre is vonatkozik, amikor a tartalom valamely másik forrásból (másodlagos forrás) származik, vagy a nyilvánosság számára általánosan hozzáférhető?

Emlékeztetni kell arra, hogy az AB Svenska Spel úgy érvelt, hogy a Fixtures Marketing Limitednek az adatbázis létrehozásával a célja nem a labdarúgással kapcsolatos fogadások vagy valamely másik nyereményjáték megkönnyítése volt, mivel ezek a tevékenységek a ráfordítás eredeti céljának viszonylatában csak mellékesek. A Fixtures Marketing Limited a maga részéről előadta, hogy a ráfordítás célja nem bír jelentőséggel, egyebekben pedig vitatja, hogy az adatbázis játékokhoz történő felhasználásának lehetősége mellékes lenne az adatbázisra vonatkozó ráfordítás tényleges céljához képest.

Emlékeztetni kell arra, hogy az AB Svenska Spel úgy érvelt egyrészt, hogy nem tudott ezen adatbázisok létezéséről, a játékszelvényekhez szükséges adatokat más forrásból szerezte be; másrészt, hogy az említett szelvényeken található adatok nem képezik sem a mérkőzések versenynaptárainak egészét, sem annak egy jelentős részét. A Fixtures Marketing Limited a maga részéről előadta, hogy az értékelés szempontjából nem bír jelentőséggel, hogy az adatok a mérkőzések versenynaptáraitól eltérő forrásból szerezték-e be, vagy mégis onnan származtak.

3. Mit fed le az irányelv 7. cikkének (1) bekezdésében meghatározott „[az adatbázis] egész tartalmának vagy minőségi és/vagy mennyiségi szempontból jelentős részének” fogalma?
5. Miként kell értelmezni az irányelv 7. cikkének (5) bekezdése szerinti „rendszeres felhasználás” és az „indokolatlan károsítás” fogalmakat?

Emlékeztetni kell arra, hogy a Fixtures Marketing Limited úgy érvelt, hogy az AB Svenska Spel kereskedelmi céllal, az adatbázis rendes felhasználásával ellentétes módon, ismételten és rendszeresen kimásolta és újrahasznosította az adatbázis tartalmát, és ezáltal a labdarúgó ligák érdekeit indokolatlanul károsította. Az AB Svenska Spela a maga részéről nem tartja helyénvalónak, hogy a döntés során több játékszervényt együttesen vegyenek figyelembe, egyben vitatja, hogy a felhasználás sértené az irányelv 7. cikkének (5) bekezdését.

V — Az elfogadhatóságról

26. Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdések néhány ponton nem a közösségi jog, azaz az irányelv értelmezésére vonatkoznak, hanem az irányelv egy konkrét tényállásra történő alkalmazására. Ami ezt a nézőpontot illeti, a Bizottság azon álláspontját kell irányadónak tekinteni, amely szerint az EK 234. cikk szerinti előzetes döntéshozatal iránti kérelem keretében ez nem a Bíróság feladata, hanem a nemzeti bíróság hatáskörébe tartozik, és ezért jelen eljárásban a Bíróságnak a közösségi jog értelmezésére kell szorítkoznia.

27. A Bíróság következetes ítélkezési gyakorlata szerint az EK 234. cikk alapján

megindított, a nemzeti bíróságok és a Bíróság közötti egyértelmű hatáskörmegosztáson alapuló eljárásban minden, a konkrét tényállással kapcsolatos értékelési kérdésben a kérdést előterjesztő bíróságnak van hatásköre⁵.

28. Következésképpen a Bíróságnak nincs hatásköre arra, hogy az alapeljárás tényállása vonatkozásában döntést hozzon, vagy az általa értelmezett közösségi rendelkezéseket nemzeti intézkedésekre vagy tényekre alkalmazza, hiszen erre kizárólag a kérdést előterjesztő bíróságnak van hatásköre. Egyes, az eljárás tárgyát képező adatbázisra vonatkozó tények vizsgálata megköveteli a tények értékelését, amely a nemzeti bíróság feladata⁶. Egyébként a Bíróságnak az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdések megválaszolására van hatásköre.

VI — A megalapozottságról: értékelés

29. A kérdést előterjesztő bíróság által előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdések az irányelv számos rendelkezésének, lények-

5 — A 36/79. sz. Denkvit-ügyben 1979. november 15-én hozott ítélet (EBHT 1979., 3439. o.) 12. pontja, a C-175/98. és C-177/98. sz., Lirussi és Bizaro ügyekben 1999. október 5-én hozott ítélet (EBHT 1999., I-6881. o.) 37. pontja, a C-318/98. sz., Fornasar és társai ügyben 2000. június 22-én hozott ítélet (EBHT 2000., I-4785. o.) 31. pontja és a C-421/01. sz. Traunfellner-ügyben 2003. október 16-án hozott ítélet (EBHT 2003., I-11941. o.) 21. és azt követő pontjai.

6 — V6. a C-448/01. sz., EVN-ügyben 2003. december 4-én hozott ítélet (EBHT 2003., I-14527. o.) 59. pontjával.

gében bizonyos fogalmaknak az értelmezésére vonatkoznak. Az ott felmerülő nézőpontok különböző területekhez tartoznak, és ennek megfelelően kerültek rendszerezésre. Míg egyes kérdések az irányelv tárgyi hatályát érintik, addig másoknak a sui generis jog biztosításához szükséges feltételek és ennek a jognak a tartalma képezi a tárgyát.

ezáltal közvetetten a megvalósításukhoz felhasznált pénzeszközök, azaz ráfordítások is védelemben részesülnek⁷.

A — A védelem tárgya: feltételek (az előzetes döntéshozatalra előterjesztett első és második kérdés)

30. Annak, hogy valamely adatbázis az irányelv 7. cikke szerinti sui generis jog alá tartozzon, az a feltétele, hogy az ebben a rendelkezésben szabályozott feltételek teljesüljenek. Jelen eljárás ezeknek a feltételeknek az értelmezésére vonatkozik.

31. Ebben az összefüggésben az arra a kérdésre vonatkozó jogi vitára kell utalni, miszerint a sui generis jognak a teljesítmény védelmét, azaz lényegében az adatbázis előállítójának a tevékenységét, vagy az adatbázis formájában megnyilvánuló eredmény védelmét kell-e szolgálnia. Ezzel kapcsolatban azt kell megállapítani, hogy az irányelv az adatbázisokat, illetve azok tartalmát, és nem az azok által tartalmazott információkat mint olyanokat védi. Végeredményben tehát az előállított dolgok védelme a fontos, és

32. Az irányelv 7. cikkében meghatározott feltételek hozzáadódnak az 1. cikk (2) bekezdésében szabályozottakhoz. Ezáltal a védelem tárgyának meghatározása szűkebb, mint az 1. cikk értelmében vett „adatbázis” fogalma.

33. Az irányelvvel újonnan bevezetett sui generis jog az északi „Katalogrechte”-re és a holland „geschriftenbeschermingre” vezethető vissza. Ez a körülmény azonban nem eredményezheti azt, hogy ezekkel az előzményeknek tekinthető rendszerekkel kapcsolatban a jogtudomány és az ítélkezési gyakorlat által kialakított elméletet átültessék az irányelvre. Sokkal inkább az irányelvnek kell zsinórmértékül szolgálnia a nemzeti jog értelmezése során, és ez minden olyan tagállamra érvényes, amelyben az irányelvet megelőzően ehhez hasonló rendelkezések voltak érvényben. A nemzeti jogi szabályozást ezekben a tagállamokban is hozzá kell igazítani az irányelv rendelkezéseihez.

⁷ — Malte Grützmacher, *Urheber-, Leistungs- und Sui generis-Schutz von Datenbanken*, 1999., 329. o.; Georgios Kommunatos „Les bases de données dans la directive communautaire”, *Revue internationale du droit d'auteur* 1997., 79. o. (117.). Ezzel szemben egyesek a ráfordításokat a védelem tárgyaként tekintik (Igy a 7. cikkhez kapcsolódóan Silke von Lewinski, in: Michael M. Walter [Hrsg.], *Europäisches Urheberrecht*, 2001., Rz 3. és Grützmacher elmélete [hivatkozás a 14. lábjegyzetben] 329. o.).

1. „Jelentős ráfordítás”

34. A sui generis jog által biztosított védelem terjedelmének meghatározásánál kulcsfontosságú az irányelv 7. cikkének (1) bekezdésében szereplő „jelentős ráfordítás” kifejezés. Ez az objektív feltétel ott akként kerül pontosításra, hogy „minőségi vagy mennyiségi szempontból” kell jelentősnek lennie. Mindazonáltal az irányelv ennek a két alternatívának a jogszabályi meghatározását nem adja meg. A jogtudomány a Bíróságtól várja a megfelelő meghatározást. Ez a kíváncságot azért is jogos, mert csak így biztosítható az önálló és egységes közösségi értelmezés. Ténylegesen attól sem lehet eltekinteni, hogy végső soron a nemzeti bíróságokat illeti meg az értelmezés, amely magában hordozza az eltérő jogalkalmazás veszélyét.

35. Ahogy az az irányelv 7. cikke (1) bekezdésének szerkezetéből következik, a „jelentős ráfordítás” fogalma relatívan értelmezhető. A közös álláspont — amelyben ez a rendelkezés a végleges formáját elnyerte — preambuluma értelmében azok a ráfordítások védendőek, amelyek az adatbázis tartalmának kereséséhez és összegyűjtéséhez szükségesek⁸.

36. A ráfordításoknak tehát az adatbázis előállításával kapcsolatos meghatározott tevékenységekre kell vonatkozniuk. A 7. cikk ezzel kapcsolatosan példálózó jelleggel az

alábbi három tevékenységet sorolja fel: az adatbázis tartalmának megszerzése, ellenőrzése és előállítása. Tekintettel arra, hogy ezek az elemek egy másik előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdésnek is a tárgyát képezik, ezért itt nem bocsátkozunk mélyebben ezek értelmezésébe.

37. Hogy milyen fajtái lehetnek a ráfordításoknak, az a (40) preambulumbekkezdésből tűnik ki, amelynek az utolsó mondata így szól: „ez a ráfordítás pénzeszközök rendelkezésre bocsátásából és/vagy idő, munka és energia ráfordításából is állhat”. A (7) preambulumbekkezdésben jelentős emberi, műszaki és pénzügyi ráfordításról van szó.

38. Mindezen túl a „jelentőset” mint fogalmat relatívan — is — értelmezni kell, mégpedig egyik részről a költségek és az amortizáció⁹ vonatkozásában, másik részről az adatbázis terjedelme, jellege és tartalma viszonylatában, valamint arra a területre figyelemmel, amelyhez tartozik¹⁰.

8 — Az 1995. július 10-i 20/95/EK tanácsi közös álláspont (HL C 288., 14. o.)

9 — A 7. cikk vonatkozásában V. Lewinski [hivatkozás a 7. lábjegyzetben], 9. o.

10 — Koumantos [hivatkozás a 7. lábjegyzetben], 119. o.

39. Azaz nem csak azok a ráfordítások kapnak védelmet, amelyek abszolút értelemben véve nagy értékkel bírnak¹¹. Mindazonáltal a „jelentős” mint feltétel nem értelmezhető csupán relatívan. Ugyanis az irányelv — mintegy de-minimis-szabályként írva elő — megköveteli, hogy a védelemben részesülő ráfordítások egy abszolút minimumküszöböt érjenek el¹². Ez a (19) preambulumbeküzdésből vezethető le, amelynek értelmében a ráfordításnak „kellően jelentősnek” kell lennie¹³. Azonban ez egy alacsonyán meghatározott küszöb. Ezt elsődlegesen az (55) preambulumbeküzdés sugallja¹⁴, amely azonban nem tartalmaz pontosabb meghatározást az összeg vonatkozásában. Másodsorban e feltételezés mellett szól az is, hogy az irányelvnek különböző rendszerek harmonizálását kell szolgálnia. Harmadsorban a túl magasán meghatározott alsó határ az irányelv által kitűzött cél, azaz a ráfordítások ösztönzésének megvalósítását gyengítené.

40. Írásbeli észrevételeiben több beavatkozó az úgynevezett „Spin-off-Theorie”-ből indult ki, amely szerint a sui generis jog melléktermékeire nem terjed ki a jog által biztosított védelem. Csak olyan bevételeket lehet elszámolni, amelyek a ráfordítások csökkentését szolgálják. Ezek a felek hangsúlyozták, hogy az eljárás tárgyául szolgáló adatbázis sportversenyek megszervezéséhez szükséges,

azaz ebből a célból került előállításra. A ráfordítás a bajnokságok megszervezését szolgálja, és nem, illetve nem kizárólag az adatbázis előállítását. Ezt a ráfordítást minden esetben meg kell valósítani, nem csak a bajnokságok megszervezésének kötelezettsége miatt. Tehát az adatbázis esetében csak egy másik piachoz tartozó melléktermékről van szó.

41. Jelen eljárás során azt kell tisztázni, hogy az úgynevezett „Spin-off-Theorie” szerepet játszik-e, és amennyiben igen, úgy milyen szerepet játszik az irányelv, különösen a sui generis jog értelmezésében. Figyelembe véve az ebben az eljárásban előterjesztett, a csupán melléktermékeknek tekinthető adatbázisok védelmére vonatkozó kétségeket, szükségesnek tűnik a „Spin-off-Theorie” demitologizálása. Ezen elmélet — elvonatkoztatva annak nemzeti gyökereitől — felhasználása a (10)–(12) preambulumbeküzdésből levezetett irányelvi céllal, nevezetesen a ráfordítások védelmének javítása révén azok ösztönzése, magyarázható. Továbbá arra a gondolatra is támaszkodik, hogy a ráfordításokat a főtevékenységből eredő bevételek csökkentik. A „Spin-off-Theorie” azzal is összefügg, hogy az irányelv csak az olyan ráfordításokat védi, amelyek többek között az adatbázis tartalmának a megszerzéséhez szükségesek¹⁵. Mindezeknek az érveknek megvan a maguk

11 — A 7. cikk vonatkozásában V. Lewinski [hivatkozás a 7. lábjegyzetben], 11. o.

12 — Josef Krähn, *Der Rechtsschutz von elektronischen Datenbanken, unter besonderer Berücksichtigung des sui-generis-Rechts*, 2001., 138. o.; Matthias Leistner, „The Legal Protection of Telephone Directories Relating to the New Database Maker's Right”, *International Review of Industrial Property and Copyright Law* 2000., 958. o.

13 — Karnell [Hivatkozás a 4. lábjegyzetben], 994. o.

14 — J. van Manen, „Substantial investments”, in: *Allied and in friendship: for Teartse Schaper*, 2002., 123. o. (125.).

15 — Lásd ehhez közelebbről P. Bernt Hugenholtz, „De spin-off theorie uitgesponnen”, *Tidschrift voor auteurs-, media- & informatierecht* 2002., 161. o. és az azt követő oldalak.

fontossága, és azokat figyelembe kell venni azokat az irányelv értelmezése során. Ez azonban nem vezethet arra, hogy egy elméletre történő hivatkozással önmagában minden spin-off-jelenséget kizárjanak. Az irányelv értelmezése során annak rendelkezései az irányadóak.

42. Az eljárás tárgyául szolgáló jogi probléma megoldása során abból a kérdésből kell kiindulni, vajon az adatbázis védelmének biztosítása függ-e az előállító szándékától vagy az adatbázis céljától, amennyiben ezek egymástól különbözőek. Ezen a ponton meg lehetne elégedni annak megállapításával, hogy az irányelv sem az 1. cikkében, sem a 7. cikkében nem hivatkozik az adatbázis céljára. Amennyiben a közösségi jogalkotó egy ilyen feltételt szabályozni akart volna, úgy azt biztosan megtette volna. Hiszen mind az 1., mind a 7. cikk azt támasztják alá, hogy a jogalkotó mindenképpen a feltételek összességét kívánta rögzíteni. Ennek folytán az adatbázis célja nem szolgál feltételként az adatbázis védelemre való érdemességének megítélése során. Sokkal inkább jelentősek a 7. cikkben szabályozott feltételek. Ezen még a néhány fél által hivatkozott (42) preambulumbekkezdés sem változtathat. Ez először is a sui generis jog terjedelmére vonatkozik, másodsorban pedig ennek célja annak biztosítása, hogy ne károsítsa a ráfordításokat.

43. Az irányelvnek azokban a preambulumbekkezdéseiben, amelyekben a ráfordításra történik hivatkozás, és amelyek jelentőségét kiemelték, így a (12), (19) és (40) preambulumbekkezdésben sincs utalás arra, hogy az adatbázis védelme annak céljától függ.

44. A gyakorlatban ezen túl olyan adatbázis-előállítók is léteznek, akik egy adatbázissal több célt kívánnak elérni. Így előfordulhat, hogy egy adott adatbázishoz kapcsolódó ráfordítások nem rendelkeznek egyetlen pontosan meghatározható és a többtől elkülöníthető célhoz. Ilyen esetben az adatbázis célja, mint szempont nem ad egyértelmű megoldást. A ráfordítás vagy egy másik céltől függetlenül élvezne védelmet, vagy e másik cél révén teljesen védetlen lenne. Ennélfogva a cél mint szempont vagy használhatatlannak bizonyul, vagy összeegyeztethetetlen az irányelv céljával. Az olyan adatbázisoknak, amelyek több célt szolgálnak, a védelem köréből történő kizárása szemben áll a ráfordításokra történő ösztönzés céljával. Ez jelentősen akadályozná a multifunkcionális adatbázisokra vonatkozó ráfordításokat.

45. Az alapeljárás tárgyát képező adatbázis példa arra, hogy az adatbázis létrehozása a

bajnokságok megszervezése céljából is történik. Az, hogy minden egyes célhoz minden esetben saját — lehetőség szerint teljesen azonos — adatbázis kerüljön elkészítésre, alapvetően ellentmond a gazdasági megfontolásoknak, és ezt nem lehet az irányelvre hivatkozással előírni.

2. Az irányelv 7. cikkének (1) bekezdése értelmében vett „megszerzés”

47. Jelen ügyben vitatott, hogy az irányelv 7. cikkének (1) bekezdése szerinti megszerzésről van-e szó. Ugyanis ez a rendelkezés az adatbázis tartalmának ráfordítással járó „megszerzését”, „ellenőrzését” vagy „előállítását” védi.

48. A sui generis jog által biztosított védelem céljából kell kiindulni, nevezetesen az adatbázis előállítójának védelméből. Ennélfogva az előállítást mint átfogó kifejezést lehet figyelembe venni, amely felöleli a megszerzést, az ellenőrzést és az előállítást¹⁶.

46. Annak a megítélése, hogy az alapeljárásban jelentős ráfordításról van-e szó, a fent nevezett feltételeknek a konkrét tényállásra történő alkalmazását jelenti. Ez az előzetes döntéshozatali eljárásban a hatáskörök megosztásáról rendelkező EK 234. cikk értelmében a nemzeti bíróság hatáskörébe tartozik. Az adatbázisra vonatkozó ráfordítások értékelése során minden esetben tekintetbe kell venni a mérkőzések versenynaptárainak meghatározása során figyelembe vett körülményeket, mint a mérkőzésnek a nézőkre gyakorolt vonzereje, a bukmékerek érdekei, az egyesületek általi kereskedelmi felhasználás, más események a településen a tervezett időpontban, a játékoknak a megfelelő földrajzi elosztása, továbbá a közrend megzavarásának elkerülése. Végezetül, az értékelésnél tekintetbe kell venni a mérkőzések számát. A megvalósított ráfordítások bizonyításának terhe arra hárul, aki a sui generis jogot érvényesíti.

49. Az alapeljárás egy sokat vitatott jogi problémára vonatkozik, nevezetesen, hogy az irányelv védelemben részesíti-e, és ha igen, milyen terjedelemben – adott esetben milyen feltételekkel – részesíti védelemben nemcsak a már meglévő adatokat, hanem az előállító által újonnan alkotott adatokat. Ha a megszerzésnek csak a már meglévő adatokra kell vonatkoznia, akkor a ráfordítások védelme is csak az ilyen adatok megszerzését foglalja magában. Így ha a megszerzés ilyen értelmezését vesszük alapul, az adatbázis védelme az alapeljárásban attól függ, hogy meglévő adatokat szereztek-e meg.

16 – Giovanni Guglielmetti, „La tutela delle banche dati con diritto sui generis nella direttiva 96/9/CE”, *Contratto e impresa. Europa*, 1997., 177. o. (184.).

50. Ellenben ha az előállítás átfogó fogalmából, azaz az adatbázis tartalommal történő megtöltéséből¹⁷ indulunk ki, akkor mind a meglévő, mind az újonnan megszerzett adatok figyelembevételre kerülhetnek¹⁸.

51. Egyértelműbb helyzethez vezethetne a 7. cikk (1) bekezdésében használt „megszerzés” fogalomnak az irányelv (39) preambulumbekezdésében felsorolt tevékenységekkel történő összehasonlítása. Azonban már rögtön az elején utalni kell arra, hogy a különböző nyelvi változatok eltérnek egymástól.

52. A 7. cikk (1) bekezdésének német nyelvű szövegében található „megszerzés” fogalmat alapul véve, az csak a már meglévő adatokra vonatkozik, mivel csak valami meglévő az, amely megszerzhető. Így nézve a megszerzés épp az *előállítás* ellentétéként mutatkozik. Hasonló eredményre jutunk a portugál, a francia, a spanyol és az angol szövegek szóhasználatának értelmezése során, amelyek mind a latin „obtenere”, azaz megszerez kifejezéshez nyúlnak vissza. A finn és a dán szövegek is megszorító értelmezést sugallnak. Ennél fogva az angol és német szövegeknek az eljárásban részt vevő egyes felek által választott tág értelmezése tévedésen alapul.

17 — Andrea Etienne Calame, *Der rechtliche Schutz von Datenbanken unter besonderer Berücksichtigung des Rechts der Europäischen Gemeinschaften*, 2002., 115 FN 554.

18 — Grützmacher [hivatkozás a 7. lábjegyzetben], 330. o. és az azt követő oldalak; Leistner [hivatkozás a 12. lábjegyzetben], 53. és az azt követő oldalak.

53. Az irányelv 7. cikkének (1) bekezdése értelmében vett „megszerzés” helyes értelmezéséhez további adatot annak a (39) preambulumbekezdése szolgáltatja, amely bevezetőként a sui generis jog tárgyáról szól. Ez a preambulumbekezdés, a védelemben részesített ráfordítások vonatkozásában a tevékenységeknek csupán két fajtáját sorolja fel, nevezetesen a tartalom „megszerzését” és „összegyűjtését”. A problémák itt az eltérő nyelvi változatokból erednek. A legtöbb nyelvi változat esetében az elsőként felsorolt tevékenység megjelölésére a 7. cikk (1) bekezdésében használttal azonos kifejezést alkalmaztak. Habár a továbbiakban használt kifejezések nem mindig ugyanazt a tevékenységet jelölik meg, lényegüket tekintve azonban az adatbázis tartalmának keresésére és összegyűjtésére vonatkoznak.

54. Azok a nyelvi változatok, amelyek a (39) preambulumbekezdésben két, az irányelv 7. cikkének (1) bekezdésétől eltérő fogalmat alkalmaznak, akként értelmezendők, hogy mindkét felsorolt tevékenység az irányelv 7. cikkének (1) bekezdése értelmében vett megszerzés alfaja. Természetesen ebből adódik az a kérdés, hogy a (39) preambulumbekezdés miért csak a megszerzést határozza meg közelebbről, ellenben ezt nem teszi meg az ellenőrzéssel és az előállítással. E két utóbbi először a (40) preambulumbekezdésben fordul elő először.

55. Azok a nyelvi változatok, amelyek a (39) preambulumbekzdésben két, az irányelv 7. cikkének (1) bekezdésében foglaltakkal azonos fogalmat alkalmaznak, az előzőekkel ellentétben akként értelmezendők, hogy a (39) preambulumbekzdés szerinti „megszerzés” fogalom tágabb értelemben veendő figyelembe, viszont az irányelv 7. cikkének (1) bekezdésében alkalmazott fogalom tágan értelmezhető, azaz a (39) preambulumbekzdésben felsorolt másik tevékenységet is felöleli.

56. A fentiekre figyelemmel minden nyelvi változatnak van olyan értelmezése, amely szerint az irányelv 7. cikkének (1) bekezdése szerinti „megszerzés” bizonyosan nem az adatok egyszerű megszerzését fedi le, azaz az adatok előállítását is magában foglalja¹⁹, és kizárja az előkészítő szakaszt²⁰. Amennyiben az adatok előállítása egybeesik azok összegyűjtésével és kiválogatásával, úgy az irányelv biztosította védelem kiterjed arra.

57. Ebben az összefüggésben arra kell emlékeztetni, hogy az úgynevezett „Spin-off-Theorie” nem követhető. Így az adatbázis tartalmának megszerzése során a cél semmilyen szerepet nem játszhat²¹. Ez azonban azt

jelenti, hogy a védelem abban az esetben is lehetséges, amennyiben a megszerzés elsősorban a kérdéses adatbázis előállításától eltérő tevékenység érdekében ment végbe. Hiszen az irányelv az adatok megszerzését abban az esetben is védi, ha ez a megszerzés nem valamely adatbázisra tekintettel ment végbe²². Ez is amelletl szól, hogy egy belső adatbázisra visszavezethető külső adatbázist be kell vonni a védettséget élvező körbe.

58. A „megszerzés” fogalmának fent levezetett értelmezése alapján a nemzeti bíróság feladata lesz az, hogy a Fixtures tevékenységét megítélje. Ennek során elsősorban az adatokat kell minősítenie, majd ezeknek az adatoknak a megszerzésével kezdődő, majd az eljárás tárgyául szolgáló adatbázisba történő felvételével záródó folyamatot kell értékelnie. Azt kell megítélni, hogy miként történik a mérkőzések versenynaptárainak meghatározása, azaz lényegében a csapatnevek összegyűjtését és a csapatpároknak a helyszínnel és az idővel történő összepárosítását kell minősítenie. Ielen esetben az, hogy a mérkőzések menetrendje több érdekelt, így különösen a rendőrség, az egyesületek, a szurkolói szövetségek közötti megállapodás eredményeként került meghatározásra, azt igazolja, hogy már meglévő adatokról van szó. Miként azzal több érdekelt is érvelt, abból is arra lehet következtetni, hogy már meglévő adatokról van szó, hogy az adatokat az adatbázis előállításától eltérő célra gyűjtötték össze.

19 – Leistner [hivatkozás a 18. lábjegyzetben], 152. o.

20 – Guglielmetti [hivatkozás a 16. lábjegyzetben], 184. o.; Karnell [hivatkozás a 4. lábjegyzetben], 993. o.

21 – A képviselt véleménnyel összefüggésben lásd Hugenholtz [hivatkozás a 15. lábjegyzetben] 161. o. (164 FN 19).

22 – A 7. cikkhez kapcsolódóan V. Lewinski [hivatkozás a 7. lábjegyzetben] 5. o.

59. Még ha az eljárás tárgyát képező tevékenységeket új adatok létrehozásaként minősítjük, még akkor is az irányelv 7. cikkének (1) bekezdése szerinti „megszerzésről” van szó. Ez az az eset lenne, amikor az adatok létrehozása azok feldolgozásával egybeesik, és attól nem elválasztható.

3. Az irányelv 7. cikkének (1) bekezdése szerinti „ellenőrzés”

60. Az adatbázisnak a bajnokságok megfelelő lefolytatásához történő, valamint gazdasági felhasználása megköveteli az eljárás tárgyául szolgáló adatbázis tartalmának folyamatos ellenőrzését. Az iratokból is kitűnik, hogy az adatbázis pontosságát folyamatosan ellenőrizték. Amennyiben az ilyen ellenőrzés a módosítás szükségességét fedi fel, akkor a szükséges kiigazításokat elvégzik.

61. Az, hogy nem minden naprakésszé tétel jelenti egyben az adatbázis tartalmának ellenőrzését, nem jelent problémát. Annak érdekében, hogy a *sui generis* jogi védelemnek tárgya legyen, elegendő, ha ezen tevékenységek némelyike az irányelv 7. cikkének (1) bekezdése értelmében vett ellenőrzésnek minősüljön, és a jelentős ráfordítások legalább részben a 7. cikk által meghatározott tevékenységekre vonatkozzanak.

4. Az irányelv 7. cikkének (1) bekezdése értelmében vett „előállítás”

62. A *sui generis* jog tárgyát az adatbázis tartalmának „megszerzése” és „ellenőrzése” mellett annak „előállítása” is képezi. Ez nemcsak a szoros értelemben vett adatbázisnak, a felhasználó számára történő bemutatását, azaz a külső sémát jelenti, hanem a koncepcionális sémát, valamint a tartalom megszervezését is. Általában az adatok legjobb formába öntését egy mutatórendszer és egy teaurusz szolgálja. Miként az a (20) preambulumbekendésből is következik, ilyen, az adatbázis tartalmának megismeréséhez szükséges elemek is részesülhetnek az irányelv által biztosított védelemben²³.

B — *A sui generis jog tartalmáról*

63. Legelőször is arra kell emlékeztetni, hogy a *sui generis* jog mint olyan bevezetésének célja nem a jog harmonizálása volt, hanem egy új jog tudatos létrehozása²⁴. Ez a jog túllép az általunk eddig ismert terjesztési és többszörözési jogon. Erre a tiltott cselekmé-

²³ — Calame [hivatkozás a 17. lábjegyzetben], 116. o.

²⁴ — 20/95/EK közös álláspont [hivatkozás a 8. lábjegyzetben] 14. pontja.

nyek értelmezése során is figyelemmel kell lenni. Ezért az irányelv 7. cikkének (2) bekezdése szerinti meghatározásokhoz különös jelentőség kapcsolódik.

lás, másrészt pedig az újrahaznosítás. A „kimásolás” és az „újrahaznosítás” jogszabályi meghatározása az irányelv 7. cikkének (2) bekezdésében található.

64. Az irányelv 7. cikke első pillantásra a tilalmi rendelkezések két csoportját, vagy a jogosult, azaz az adatbázis előállítójának szemszögéből nézve, a jogok két eltérő kategóriáját foglalja magában. Az (1) bekezdésben az adatbázis jelentős részének vonatkozásában kerül tilalom meghatározásra, az (5) bekezdés az adatbázis nem jelentős részét illetően tilt bizonyos cselekményeket. A jelentős és jelentéktelen közt fennálló viszonyból kiindulva az (5) bekezdés az (1) bekezdés alóli kivételként értelmezhető²⁵. Az (5) bekezdésnek meg kell akadályoznia az (1) bekezdésben szabályozott tilalom kijátszását²⁶, ennélfogva védelmi záradéknak²⁷ is minősíthető.

66. Az irányelv 7. cikkének (1) bekezdésében szabályozott tilalom természetesen nem feltétel nélküli, hanem arra a feltételezésre épül, hogy az adatbázis tartalmának egészét vagy jelentős részét érinti a tiltott cselekmény.

67. A 7. cikk (1) és (5) bekezdésének alkalmazása szempontjából döntő „jelentős”, illetve „jelentéktelen” részből kiindulva elemezzük továbbiakban e két helyzetet. Ezt követi az (1) és (5) bekezdés szerinti tiltott cselekmények vizsgálata.

65. Az irányelv 7. cikkének (1) bekezdése az adatbázis előállítójának biztosítja azt a jogot, hogy bizonyos cselekvéseket megtiltson. Ez egyben azt is jelenti, hogy ezek a cselekmények tilosak. A megtiltható és következtetés-képpen tilos cselekmény egyrészt a kimáso-

1. Az „adatbázis tartalmának jelentős része” mint fogalom az irányelv 7. cikkének (1) bekezdése értelmében (az előzetes döntéshozatalra előterjesztett harmadik kérdés)

25 – Jens-Lienhard Gaster, *Der Rechtsschutz von Datenbanken*, 1999., Rz 492.

26 – Oliver Hornung, *Die EU datenbank-Richtlinie und ihre Umsetzung in das deutsche Recht*, 1998., 116. és az azt követő oldalak; Leistner [hivatkozás a 18. lábjegyzetben], 180; a 7. cikkkel összefüggésben V. Lewinski [hivatkozás a 7. lábjegyzetben], Rz 16.

27 – 20/95/EK közös álláspont [hivatkozás a 8. lábjegyzetben] 14. pontja.

68. Ezzel az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdéssel az irányelv 7. cikkének (1) bekezdése értelmében vett „az adatbázis tartalmának jelentős része” mint fogalom

értelmezését kéri a kérdést előterjesztő bíróság. Szemben az irányelv más kulcsfontosságú fogalmaival, az irányelv ezt a fogalmat nem határozza meg. Ez a jogalkotási eljárás során, pontosabban a Tanács közös álláspontjának megalkotásakor elmaradt.

69. Az irányelv 7. cikkének (1) bekezdése két lehetőséget vet fel. Miként az a szövegből következik, a jelentős minősítés kétféleképpen ítéltető meg, mennyiségi vagy minőségi szempontból. Ezt a közösségi jogalkotó által választott konstrukció akként magyarázza, hogy valamely rész akkor is lehet jelentős, ha az jöllehet mennyiségileg nem, azonban minőségi szempontból jelentős. Következésképpen el kell utasítani azt az álláspontot, melynek értelmében a tiltott cselekményeknek következetesen az adatbázisok mennyiségi minimumára kell vonatkoznia.

70. A mennyiségi változat az adatbázis tiltott cselekménnyel érintett része nagyságának meghatározásával értelmezhető. Itt felvetődik a kérdés, vajon relatív vagy abszolút szemléletet kell-e elfogadni. Azaz az érintett mennyiségnek az adatbázis tartalmának egészével történő összehasonlításáról van-e szó²⁸, vagy az érintett rész önmagában értékelendő.

71. Ennek során arra kell figyelemmel lenni, hogy a relatív szemlélet rendszeresen a nagyobb adatbázisok előállítóit károsítja²⁹, mivel az érintett rész az összmennyiség nagyságának növekedésével egyre kevésbé lesz jelentős. Mindazonáltal ilyen esetben a kiegészítőként alkalmazott minőségi megítélés megfelelő összehasonlítást biztosíthat, mivel a viszonylag kisebb érintett rész így minőségileg mégis jelentősnek ítéltető. Hasonlóképpen jó megoldásnak tűnik a két mennyiségi szemléletmód összekapcsolása. Ennek értelmében akár egy viszonylag kis részt is lehetne annak abszolút mérete alapján jelentősnek minősíteni.

72. A továbbiakban az a kérdés, hogy a mennyiségi értékelés a minőségi megítéléssel összekapcsolható-e. Ez valójában csak azokban az esetekben merül fel, amelyeknél a minőségi szempontból történő értékelés egyáltalán lehetséges. Ha ez az eset áll fenn, akkor semmi sem szól az ellen, hogy az érintett részeket mindkét szempont szerint megítéljük.

73. A minőségi szempontból történő megítélés során minden esetben jelentőséggel bír a technikai és a gazdasági érték³⁰. Ezáltal az olyan rész, amelynek valójában nem nagy a kiterjedése, azonban értékét tekintve jelentős, szintén figyelembe vehető. Példának

29 — Grützmacher [hivatkozás a 7. lábjegyzetben] 340. o.

30 — Gaster [hivatkozás a 25. lábjegyzetben], 495. o., Grützmacher [hivatkozás a 7. lábjegyzetben], 340. o.; a 7. cikkel összefüggésben Lewinski [hivatkozás a 7. lábjegyzetben], 15. o.

28 — A 7. cikkel összefüggésben lásd különösen V. Lewinski [hivatkozás a 7. lábjegyzetben] 15. o.

okáért a sporthoz kapcsolódó listák teljessége és pontossága nevesíthető ilyen értéként.

76. Az adatbázis érintett része értékének megállapításához kiindulópontokként szolgálhatnak tehát a ráfordítások, különösen a megszerzés költségei³⁴.

74. Az adatbázis valamely érintett részének gazdasági értéke rendszerint a piacon a kereslet hiányának szempontjából mérhető³¹, amely azáltal keletkezik, hogy az érintett részt éppen nem a piaci viszonyoknak megfelelően, hanem másképpen másolják ki, illetve hasznosítják újra. Az érintett rész megítélése, pontosabban gazdasági értéke azonban a cselekmény elkövetőjének a szemszögéből is nézhető, ami annak a vizsgálatát jelenti, hogy aki a kimásolást, illetve az újrahasonosítást véghezviszi, mit takarít meg.

77. Ami azt a küszöböt illeti, amelytől kezdődően jelentős jellegről beszélhetünk, az irányelvben erre vonatkozóan jogszabályi meghatározás nem található. A közösségi jogalkotó e küszöb meghatározását, az irodalomban fellelhető egyértelmű vélemény szerint, az ítélezési gyakorlatra bízta³⁵.

75. Az irányelv 7. cikke által követett, a ráfordítás védelmének céljából kiindulva, a jelentőség megítélésénél mindig figyelembe kell venni az adatbázis előállítója által eszközölt ráfordításokat³². Mint az a (42) preambulumbekzdésből következik, a kimásolás és az újrahasonosítás tilalma azt szolgálja, hogy megakadályozza a ráfordításokat érintő károkozást³³.

78. A jelentős jelleg mindamelltt nem függhet attól, hogy jelentős kárról van-e szó³⁶. Az egyik preambulumbekzdésben — mégpedig a (42) preambulumbekzdés végén — található idevágó utalás nem tekinthető elegendőnek ahhoz, hogy a védelemhez szükséges küszöb olyan magas mértékben kerüljön meghatározásra. Egyébként kérdéses az, hogy a jelentős jelleg meghatározásánál a „jelentős kár” ismérvként alkalmazható-e, mivel a (42) preambulumbekzdés úgy is értelmezhető, hogy a „jelentős kár” mint kiegészítő feltétel minden olyan esetben szükséges, amikor is jelentős részről van szó, azaz amikor a jelentős jelleg már fennáll. A tiltott cselekmények (8) preambulumbek-

31 — Krähn [hivatkozás a 12. lábjegyzetben]162. o.

32 — Vö. Guglielmetti [hivatkozás a 16. lábjegyzetben], 186. o., Krähn [hivatkozás a 12. lábjegyzetben], 161. o.; Leistner [hivatkozás a 18. lábjegyzetben]172. o.

33 — Egyes vélemények szerint a károsításhoz már elegendő az absztrakt alkalmazás, lásd Leistner [hivatkozás a 18. lábjegyzetben] 173. o.; vö. Herman M. H. Speyart, „De databankrichtlijn en haar gevolgen voor Nederland”, *Informatierecht — AMI 1996*, 171. o. (174).

34 — Carine Doutrelepont, „Le nouveau droit exclusif du producteur de bases de données consacré par la directive européenne 96/6/CE du 11 mars 1996: un droit sur l’information?”, in: *Mélanges en hommage à Michel Waetbroeck*, 1999., 903. o. (913.).

35 — Doutrelepont [hivatkozás a 34. lábjegyzetben], 913. o.; Gaster [hivatkozás 25. lábjegyzetben], Rz 496; Leistner [hivatkozás a 12. lábjegyzetben], 171. o.; a 7. cikkel összefüggésben V. Lewinski [hivatkozás a 7. lábjegyzetben], 15. bekezdés.

36 — Lásd azonban Karnell [hivatkozás a 4. lábjegyzetben] 1000. o.; Krähn [hivatkozás a 12. lábjegyzetben], 163. o.

kezdésben megnevezett hatása, nevezetesen a „súlyos gazdasági és műszaki következmények”, nem indokolhat túl szigorú megítélést a károkozás szempontjából. Mindkét preambulumbekezdés inkább az adatbázisok védelmének gazdasági szükségességét hangsúlyozza.

79. Ami a jelen ügy tárgyát képező adatbázisok érintett részeinek értékelését illeti, vitathatatlan, hogy a cselekmények heti rendszerességgel mennek végbe. Ezzel kapcsolatban kérdésként merül fel, hogy relatív megközelítés esetében az érintett rész az adatbázis egészével vagy az adott hétre vonatkozó össz mennyiséggel kerüljön-e összehasonlításra. Végezetül lehetséges lenne az is, hogy minden, egy hétre eső rész az egész játékvadhoz viszonyítottan összeadásra kerül, és az így kapott összeg az adatbázis egészével kerül összehasonlításra.

80. Következésképpen, mind az érintett rész, mind az egész esetében csak ugyanazon időszak alapján történő összehasonlítás felel meg a sui generis jog céljához hű értelmezésnek. Az ilyen összehasonlítás vagy hetente, vagy a játékvadra vonatkozóan történhet. Amennyiben a mérkőzéseknek több, mint a fele érintett, úgy az érintett rész mindenképpen jelentősnek tekinthető. Azonban a mérkőzések összességének felénél kisebb rész is, összevetve a mérkőzések összességével, elegendő lehet, amennyiben ez az arány a mérkőzések bizonyos kategóriáiban, mint például a Premier League-ben, magasabb.

81. Az abszolút szempontú értékelés esetében mindaddig össze kell adni a mindenkor érintett részeket, míg az érintett részek jelentőségi küszöbét meghaladjuk. Így lehet meghatározni azt az időpontot, amelytől kezdve az érintett részeket jelentősnek nevezhetjük.

2. Az adatbázis tartalmának jelentős részére vonatkozó tilalmak (az előzetes döntéshozatalra előterjesztett negyedik kérdés)

82. Az előállítónak az irányelv 7. cikkének (1) bekezdésében rögzített azon jogából, hogy megtiltsa bizonyos cselekményeket, ered ezeknek a cselekményeknek, nevezetesen a kimásolásnak és az újrahasznosításnak a tilalma. Ennélfogva ezen cselekményeket számos preambulumbekezdésben³⁷ „jogosulatlanok” minősítették.

83. A továbbiakban a „kimásolás” és az „újrahasznosítás” fogalmak értelmezése következik. E célból az irányelv 7. cikkének (2) bekezdésében található jogszabályi meghatározásokat kell értelmezni. Itt is emlékeztetni kell az irányelvnek egy újszerű jog bevezetésére irányuló célkitűzésére. E körülményre — mint irányadó szempontokra — mindkét fogalom értelmezése során figyelemmel kell lenni.

37 — Lásd a (8), (41), (42), (45) és (46) preambulumbekezdést.

84. Mindkét tiltott cselekményre érvényes az, hogy az az adatbázis tartalma felhasználójának céljától vagy szándékától független. Annak sincs jelentősége, hogy a felhasználás tisztán kereskedelmi jellegű, vagy sem. Csupán a két jogszabályi meghatározásban található elemek az irányadóak.

85. Ugyancsak mindkét tiltott cselekményre érvényes, hogy — ellentétben a 7. cikk (5) bekezdésében foglaltakkal — nem csupán ismételt és rendszeres cselekményekre vonatkoznak. Mivel az (1) bekezdésben tiltott cselekményeknek az adatbázis tartalmának jelentős részére kell vonatkozniuk, ezért a közösségi jogalkotó ezekkel a cselekményekkel szemben enyhébb követelményeket támaszt, mint az (5) bekezdésben találhatóak esetében, amelyek a jelentéktelen részre vonatkoznak.

86. Ezzel kapcsolatban az irányelv egy szerkezeti hibájára kell felhívni a figyelmet³⁸. Mivel a 7. cikk (2) bekezdése szerinti jogszabályi meghatározás a tartalom egészére vagy jelentős részére irányul, főlegesen ismétli meg ezt az (1) bekezdésben már szabályozott feltételt. Sőt a 7. cikk (2) bekezdésében szabályozott jogszabályi meghatározás összefüggésben a 7. cikk (5) bekezdésével ellentmondáshoz vezet. Hiszen az (5) bekezdés tiltja jelentéktelen részek kimásolását és újrahasonosítását. Amennyiben a kimásolást és az újrahasonosítást a 7. cikk (2) bekezdésében foglalt jogszabályi meghatározás fényében értelmeznénk, úgy

arra a — különös — eredményre jutnánk, hogy a 7. cikk (5) bekezdése bizonyos jelentéktelen részekre vonatkozó cselekményeket csak akkor tilt, ha ezek a cselekmények a tartalom egészét vagy annak jelentős részeit érintik.

87. Több fél utalt a versenyre mint szemponttra. Ezt a szempontot annak figyelembevételével kell értékelni, hogy az irányelv végleges szövege a kényszerengedélyek megadására vonatkozóan nem a Bizottság által eredetileg tervezett szabályozást tartalmazza.

88. Az adatbázis előállítójának széles körű védelmét ellenzők attól tartanak, hogy a széles körben érvényesülő védelem esetében fennállna a monopóliumok létrehozásának veszélye, különösen az eddig szabadon hozzáférhető adatoknál; így ezzel az erőfölénnyel rendelkező előállító vissza tudna élni. Ezzel összefüggésben arra kell emlékeztetni, hogy az irányelv nem zárja ki sem az elsődleges, sem a másodlagos jogban meghatározott versenyszabályok alkalmazását. Az adatbázis előállítójának versenyellenes magatartására e szabályok is kiterjednek. Ez az irányelvnek mind a (47) preambulumbekkezdéséből, mind pedig a 16. cikkének (3) bekezdéséből következik, amelyekben a Bizottság azt vizsgálja, hogy a sui generis jog alkalmazása nem vezetett-e erőfölénnyel való visszaéléshez, vagy nem befolyásolta-e egyébként hátrányosan a szabad versenyt.

38 — Lásd Koumantos (hivatkozás a 7. lábjegyzetben), 121. o.

89. Jelen eljárásban felmerült a szabadon hozzáférhető adatok jogi rendszerének kérdése is. Ezzel összefüggésben éppen az eljárásba beavatkozó kormányok képviselik azt az álláspontot, hogy a nyilvános adatok számára nem nyújt az irányelv védelmet.

90. Ebben az összefüggésben legelőször azt kell hangsúlyozni, hogy a védelem csupán az adatbázisok tartalmára, és nem az adatokra terjed ki. Annak a veszélye, hogy a védelem az adatbázis által tartalmazott információkra is kiterjed, azáltal küszöbölhető ki, hogy egyrészt az irányelvet erre vonatkozóan — mint azt én is követem — megszorítóan értelmezem. Másrészt fennáll a versenyjog nemzeti és közösségi szabályai egyedi esetekre történő alkalmazásának kötelezettsége is.

91. Ami az adatok felhasználói által nem ismert adatbázis tartalmát képező adatok védelmét illeti, arra kell rámutatni, hogy az irányelv csak bizonyos cselekményeket, nevezetesen a kimásolást és az újrahasonosítást tiltja.

92. Míg az irányelv szabályozta kimásolási tilalom feltételezi az adatbázis ismeretét, addig ennek az újrahasonosítás vonatkozásában nem kell így lennie. Erre a kérdésre tehát az újrahasonosítás keretében vissza kell térni.

a) Az irányelv 7. cikke értelmében vett „kimásolás” fogalma

93. Az irányelv 7. cikkének (1) bekezdése értelmében vett „kimásolás” fogalma a 7. cikk (2) bekezdésének a) pontjában foglalt jogszabályi meghatározás alapján értelmezendő.

94. Az első alkotóelem az adatbázis tartalmának más hordozóra történő átvitele, amely végleges vagy ideiglenes lehet. A „bármilyen eszközzel, illetve bármilyen formában történő kimásolás” szóhasználat arra enged következtetni, hogy a közösségi jogalkotó a „kimásolás” fogalma esetén tág értelmezést vesz alapul.

95. Ebből kifolyólag nemcsak az azonos típusú másik hordozóra történő átvitelre terjed ki³⁹, hanem a más típusú hordozóra történő átvitelre is⁴⁰. Ezáltal a tartalom puszta kinyomtatása is a „kimásolás” fogalma alá esik.

96. Mindezek mellett a „kimásolást” természetesen nem lehet úgy értelmezni, hogy a tilalom csak akkor alkalmazható, ha a kimásolt részek a kimásolás következtében

39 — A 7. cikkel összefüggésben V. Lewinski (hivatkozás a 7. lábjegyzetben), 19. o.

40 — A Gaster (hivatkozás a 25. lábjegyzetben), 512. o.

már nem találhatóak meg az adatbázisban. Azonban a „kimásolás” olyan tágan sem értelmezhető, hogy az közvetett átvitelre is vonatkozna. Az irányelv inkább a valamely másik hordozóra történő közvetlen átvitelt követeli meg. Persze itt, szemben az „újrahasznosítással”, semmilyen nyilvánosságról mint körülményről nincs szó. A magánátvitel már elegendő.

97. Ami a második alkotóelemet, nevezetesen az adatbázis érintett tárgyát („egésze vagy jelentős része”) illeti, a jelentős jelleg kapcsán kifejtettekre kell utalni.

98. A nemzeti bíróság feladata, hogy a fent nevezett szempontokat az alapeljárásbeli konkrét tényállásra vonatkozóan alkalmazza.

b) Az irányelv 7. cikke értelmében vett „újrahasznosítás” fogalma

99. Az irányelv 7. cikke (2) bekezdésének b) pontjában foglalt jogszabályi meghatározásból következik az, hogy az újrahasznosítás a nyilvánosság számára történő hozzáférhetővé tételre vonatkozik.

100. Az „újrahasznosítás” fogalmának az „újrahasznosítás” helyett történő tudatos használatával a közösségi jogalkotó azonban egyértelművé akarta tenni, hogy a védelemnek a nem kereskedelmi felhasználó cselekményeivel szemben is fenn kell állnia.

101. Az „újrahasznosítás” jogszabályi meghatározásban említett eszközei, mint a „műpéldányainak terjesztése”, a „bérbeadás” és az „online közvetítés” példálózó felsorolásként értendő, mint az az „egyéb módon történő közvetítés” kifejezés alkalmazásából is kitűnik.

102. A „hozzáférhetővé tétel” fogalma kétség esetén tágan⁴¹ értelmezendő, mint azt a 7. cikk (2) bekezdésének b) pontja szerinti „bármilyen formában” kifejezés sugallja. Ellenben az egyszerű ötletek⁴² vagy az adatbázis alapján történő információkutatás⁴³ nem értendők alatta.

103. Több fél kifejtette, hogy az adatokat a nyilvánosság ismerte. Hogy ebben az esetben is erről van-e szó, az a konkrét tényállás mérlegelésétől függ, ami szintén a nemzeti bíróság feladata.

41 – A 7. cikkel összefüggésben V. Lewinski (hivatkozás a 7. lábjegyzetben), 27. o.

42 – A 7. cikkel összefüggésben V. Lewinski (hivatkozás a 7. lábjegyzetben), 31. o.

43 – Grützmacher (hivatkozás a 7. lábjegyzetben), 336. o.

104. Amennyiben a nemzeti bíróság végezetül arra a következtetésre jut, hogy nyilvánosan ismert adatokról van szó, úgy ez nem zárja ki azt, hogy az adatbázisnak a nyilvánosan ismert adatokat tartalmazó részei mégiscsak védelemben részesüljenek.

105. Az irányelv 7. cikke (2) bekezdésének b) pontjában található egy, a sui generis jog kimerülésére vonatkozó rendelkezés. Ez a kimerülés csupán bizonyos feltételek esetén valósul meg. A feltételek egyike a „példányok első eladása”. Ebből levezethető, hogy a jogot csak ilyen dologi példányokkal lehet kimeríteni. Amennyiben az újrahasznosítás a műpéldánytól eltérő módon megy végbe, úgy a kimerülés nem lehetséges. Ez az online közvetítés vonatkozásában a (43) preambulumbekezdésben szintén kifejezetten megállapítást nyer. Tehát a sui generis jog által biztosított védelem nemcsak az első „nyilvánosság számára történő hozzáférhetővé tételre” alkalmazandó.

106. Mivel az irányelvnek nem az a lényege, hogy mekkora az első „nyilvánosság számára történő hozzáférhetővé tétel” követő műveletek száma, így ezek száma nem játszat szerepet. Ezért ha valamely cselekmény az adatbázis tartalmának jelentős részére vonatkozik, az akkor is védelem alatt áll, ha azt független forrásból, mint például az írott sajtóból vagy az internetről, és nem az adatbázisból szerezték meg. Ellentétben a „kimásolással” az „újrahasznosítás” az adat-

bázis tartalma megszerzésének közvetett módjaira is vonatkozik. A „közvetítés” mint elem ennél fogva tágan értelmezendő⁴⁴.

107. A nemzeti bíróság feladata a felsorolt feltételeknek a konkrét alapeljárásbeli tényállásra történő alkalmazása.

3. Az adatbázis tartalmának jelentéktelen részére vonatkozó tilalmak (az előzetes döntéshozatalra előterjesztett ötödik kérdés)

108. Mint azt már kifejtettem, az irányelv 7. cikkének (5) bekezdése tiltja az adatbázis tartalma jelentéktelen részének kimásolását és/vagy újrahasznosítását. Ez a rendelkezés először is abban különbözik a 7. cikk (1) bekezdésétől, hogy nem bármelyik kimásolást és/vagy újrahasznosítást tiltja meg, hanem csak a minősített cselekményeket. A feltétel az, hogy a cselekmény „ismételt és rendszeres” legyen. Az (5) bekezdésben foglalt tilalom másodsorban a tárgyhoz való viszonyában különbözik az (1) bekezdéstől. Ez a tilalom a jelentéktelen részekre is vonatkozik. Az (5) bekezdés — az (1) bekezdésben meghatározotthoz képest enyhébb követelmények ellensúlyozása képpen — megköveteli, hogy a tiltott cselekmények következményekkel járjanak. Ezzel kapcsolatban két lehetőséget szabályoz az (5)

⁴⁴ — A 7. cikkel összefüggésben V. Lewinski (hivatkozás a 7. lábjegyzetben), 38. o.

bekezdés: a tiltott cselekmény vagy sérelmes az adatbázis rendes felhasználására, vagy indokolatlanul károsítja az adatbázis előállítójának jogos érdekeit.

109. Ezt a rendelkezést a cselekmény és a hatás viszonylatában úgy kell értelmezni, hogy nem szükséges, hogy minden egyes cselekmény önállóan kifejtse a két hatás egyikét, hanem csak az szükséges, hogy a cselekmények összeredménye a két tiltott hatás valamelyike legyen⁴⁵. Az irányelv 7. cikke (5) bekezdésének célja — éppúgy mint az (1) bekezdésnek — az amortizáció által képviselt érdek védelme.

110. Mindazonáltal a 7. cikk értelmezése általánosságban problémaként veti fel, hogy az irányelv végleges szövegének német nyelvű változata a közös állásponttal ellentétben enyhébb megfogalmazást tartalmaz. Ezért elégséges, ha a cselekmény a meghatározott hatások egyikéhez „vezet”, és nem szükséges, hogy annak a kettő közül az egyik hatása „legyen”. Más nyelvi változatok egyértelműbben fogalmaztak, és lényegében azt jelzik, hogy a kimásolásnak és/vagy újrahasonosításnak sérelmesnek kell lennie a rendes felhasználásra, vagy indokolatlanul károsítania kell az adatbázis előállítójának jogos érdekeit, illetve sérelmes vagy károsító cselekményekre hivatkoznak.

111. Ebben az összefüggésben a szomszédos nemzetközi jogi szabályokat kell megvizsgálni. Az irányelv 7. cikkének (5) bekezdésében meghatározott mindkét hatást az irodalmi és művészeti művek védelméről szóló Berni Uniói Egyezmény felülvizsgált szövege 9. cikke (2) bekezdésének, mégpedig az abban szereplő három feltétel első két alkotóeleme mintájára alkották meg. Ez azonban még nem jelenti azt, hogy mindkét szabályozást ugyanúgy kell értelmezni.

112. Először is, a felülvizsgált Berni Uniói Egyezmény 9. cikke más célkitűzést követ. Ez a szabályozás biztosítja azt a jogot a szerződő feleknek, hogy a három feltétel betartása mellett a szigorú védelmi szabályoktól eltérjenek. Az irányelv is tartalmaz ilyen típusú megoldást, azaz a tagállamok eltérési lehetőségét, többek között a 9. cikkében.

113. Másodsorban a felülvizsgált Berni Uniói Egyezmény 9. cikke abban az értelemben tér el, hogy az a „rendes felhasználásra sérelmes” cselekményt és az „indokolatlan károsítást” nem alternatívaként, hanem a három előírt tényállási elem közül kettő konjunktív megvalósulásaként határozza meg⁴⁶.

45 — Leistner (hivatkozás a 18. lábjegyzetben) 181. o.; a 7. cikkel összefüggésben V. Lewinski (hivatkozás a 18. lábjegyzetben), 18. o., FN 225.

46 — Sam Ricketson, *The Berne Convention for the Protection of Literary and Artistic Works: 1886-1986*, 1987., 482. o.

114. Más, az irányelv 7. cikkének (5) bekezdéséhez hasonló nemzetközi jogi szabályok találhatóak a Szellemi Tulajdonjogok Kereskedelmi Vonatkozásairól szóló Egyezmény (HL 1994. L 336., 214. o.) — amelyet a „TRIPS-egyezmény” néven ismernek — 13. cikkében, valamint a Szellemi Tulajdon Világszervezete (WIPO) bizonyos egyezményeiben. Ez utóbbiak olyan rendelkezések, amelyeket az irányelvet követően fogadtak el, így azokat figyelmen kívül kell hagyni.

115. Ami a TRIPS-egyezmény 13. cikkének értelmezését illeti, hasonló feltételekről van szó benne, mint a felülvizsgált Berni Uniók Egyezményben. Ugyanis a 13. cikk, akár a felülvizsgált Berni Uniók Egyezmény 9. cikke, lehetővé teszi a tagállamok számára, hogy a kizárólagos jogokat korlátozzák, vagy azoktól eltérjenek. Ellentétben a felülvizsgált Berni Uniók Egyezmény 9. cikkével, ez a rendelkezés mind a két hatást, nevezetesen a „rendes felhasználásra sérelmes” cselekményt és az „indokolatlan károsítást” az irányelvhez hasonlóan alternatívaként határozza meg.

116. Ezek a rendelkezések azt mutatják, hogy a fent nevezett nemzetközi jogi rendelkezések értelmezése az irányelv 7. cikkének (5) bekezdésére nem terjeszthető ki.

117. Az irányelv alapján tiltott kimásolásban és újrahasznosításban, továbbá az ilyen cselekmények meghatározott következményeiben az a közös, hogy az e cselekmények által elérni kívánt cél nem bír relevanciával. Az irányelv 7. cikkének (5) bekezdése a kitűzött célra vonatkozó rendelkezés hiányában ily módon nem értelmezhető. Ha a közösségi jogalkotó figyelemmel akart volna lenni a célra, úgy az irányelv 7. cikkében olyan megfogalmazást kellett volna alkalmaznia, mint amilyen az irányelv 9. cikkének b) pontjában szerepel.

a) „Ismételt és rendszeres kimásolás és/vagy újrahasznosítás”

118. Az „ismételtnek és rendszeresnek” mint tényállási elemnek meg kell akadályoznia a sui generis jognak az egymás után következő, mindig csak egy jelentéktelen részt illető cselekmények által történő kiüresítését⁴⁷.

119. Ezzel szemben nem világos az, hogy az irányelv 7. cikkének (5) bekezdése két alternatív vagy két együttesen érvényesülő tényállási elemet határoz meg. Az értelmezés elsősorban a rendelkezés szövegén alapul. Mindamellett ezzel a módszerrel egyértelmű eredményt nem lehet elérni. Egyes nyelvi

47 — Gaster (hivatkozás a 25. lábjegyzetben), 558. o.

változatok „és”⁴⁸, míg mások ezzel szemben „vagy”⁴⁹ kötőszóval kapcsolják össze a két feltételt. A szövegek többsége — hasonlóan az irányelv célkitűzéséhez — arra utal, hogy a két ismertetőjegy együttes feltételként értelmezendő⁵⁰. Az adatbázis tartalma jelentéktelen részének ismételt, de nem rendszeres kimásolására így nem vonatkozik a tilalom.

bulumbekezdés pontosítja, hogy bizonyos cselekmények tilalmának alapjául a ráfordítás károsításának elkerülése szolgál. A (48) preambulumbekkezdés világosan meghatározza az irányelvben rögzített védelem célját: „az adatbázis előállítóját megillető díjazás biztosítása”.

120. Ismételt és rendszeres cselekményről akkor van szó, ha az rendszeres időközönként, hetenként vagy havonként megy végbe. Ha az időköz csekély, és a mindenkor érintett rész kicsi, akkor a cselekménynek annál gyakrabban kell végbemennie, hogy ezáltal az érintett részek a maguk összességében az irányelv 7. cikkének (5) bekezdésében meghatározott feltételek egyikének megfeleljenek.

122. Ez a „rendes felhasználás” fogalomnak a tág értelmezését jelzi. Így a „felhasználásra sérelmes” kifejezést nem csupán technikai értelemben szabad értelmezni úgy, hogy kizárólag az érintett adatbázis technikai alkalmazhatóságára figyelünk. A 7. cikk (5) bekezdése az adatbázis előállítójára gyakorolt tisztán gazdasági hatásokat is figyelembe vette. A rendes körülmények között megvalósuló gazdasági felhasználás védelméről van szó⁵¹.

b) Az irányelv 7. cikkének (5) bekezdése értelmében vett „rendes felhasználás” fogalma

121. Az irányelv 7. cikkének (5) bekezdése értelmében vett „rendes felhasználás” fogalma e védelmi záradék céljának a fényében értelmezendő. Ez különösen az irányelv preambulumból következik. A (42) pream-

123. Az irányelv 7. cikkének (5) bekezdése nem csak azokra a cselekményekre alkalmazandó, amelyek az adatbázisnak az előállítója révén történő felhasználására sérelmes⁵² versengő termék megalkotására vezetnek.

48 — A legtöbb román, a német, angol és görög nyelvi változat.

49 — A spanyol, svéd és finn nyelvi változat.

50 — Leistner (hivatkozás a 18. lábjegyzetben) 181. o.; a 7. cikkel összefüggésben V. Lewinski (hivatkozás a 18. lábjegyzetben), 17. o.

51 — Ez a tétel összhangban áll a TRIPS-egyezmény 13. cikkének a WTO Panel által adott értelmezésével (WT/DS160/R, 2000. július 27., 6.183).

52 — Leistner (hivatkozás a 18. lábjegyzetben), 181. o.

124. Különleges esetekben a 7. cikk (5) bekezdése a lehetséges, azaz az adatbázis előállítója által eddig nem használt piacokra is kiterjed. Ennek megfelelően elegendő például az, ha a kimásoló vagy az újrahasonosító a felhasználás díjának az adatbázis előállítója részére történő megfizetését megspórolja. Az ilyen cselekmények engedélyezése ugyanis csábítást jelentene arra, hogy az adatbázis tartalmát más személyek is kimásolják, illetve újrahasonosítsák anélkül, hogy a felhasználás díját megfizetnék⁵³. Ha ily módon lehetőség lenne az adatbázis ingyenes felhasználására, az súlyos következményekkel járna a felhasználási szerződések értékére nézve. Az eredmény a bevételek csökkenése lenne.

125. A szabályozás nem korlátozható arra az esetre sem, amikor az adatbázis előállítója az adatbázis tartalmát ugyanolyan módon szeretné használni, mint a kimásoló, illetve újrahasonosító. Nem számít, hogy az adatbázis előállítója az adatbázis tartalmát jogszabályi tilalom folytán nem tudja úgy használni, mint a kimásoló vagy az újrahasonosító.

126. Végezetül a „felhasználásra sérelmes” kifejezés nem értelmezhető olyan megszorítóan, hogy csupán a felhasználás teljes megakadályozása lenne tilos. Mint ahogy az a német nyelvi változattól eltérő minden egyéb nyelvi változathoz is következik, a

tilalom már a felhasználással kapcsolatos problémáknál, azaz a csekély mennyiség negatív hatásainál is érvényesül. Már ezen a szinten is érvényesül az a küszöb, amelyetől számítva az adatbázis előállítóját érintő kár okozásának tilalma fennáll.

127. Mint azt néhány fél hangsúlyozta, a nemzeti bíróság feladata, hogy a konkrét cselekményeket és ezeknek az eljárás tárgyát képező adatbázis felhasználására gyakorolt hatását a fent nevezett szempontok alapján megtélje.

c) Az irányelv 7. cikkének (5) bekezdése értelmében vett „indokolatlan károsítás” fogalma

128. Az irányelv 7. cikkének (5) bekezdése értelmében vett „indokolatlan károsítás” fogalmának értelmezésekor mindenekelőtt arra kell emlékeztetni, hogy már a Berni Unió Egyezmény felülvizsgálta során vita tárgya volt, hogy az ilyen nem pontosan meghatározott jogi fogalom egyáltalán alkalmazható-e. Az „indokolatlan károsítás” fogalmának értelmezésénél továbbá hangsúlyozni kell a „rendes felhasználástól” való eltéréseket.

53 — Vö. WT/DS160/R, 2000. július 27., 6.186.

129. A vitatott rendelkezés a jog terjedelmére tekintettel az „indokolatlan károsítás” alternatívájához enyhébb feltételeket rendel, mint a „rendes felhasználáshoz”, olyan értelemben, hogy az első esetben a „jogos érdekek” részesülnek védelemben. A védelem ezzel meghaladja a jogi helyzetet, és az érdekekre is kiterjed, mivel a „jogos”, azaz a legitim, és nem csupán a jogi érdekeket veszi figyelembe.

130. Az egyensúly megteremtése végett a 7. cikk (5) bekezdése ezen alternatívák vonatkozásában a nem megengedett cselekmény következményére tekintettel szigorúbb követelményeket állapít meg. Nem bármilyen, hanem „indokolatlan károsítást” követel meg. Az „indokolatlan” minősítést természetesen nem szabad túl megszorítóan értelmezni. Ellenkező esetben a közösségi jogalkotó ezen a helyen is az előállítót érintő károsításról, sőt az előállítót érintő jelentős károsításról rendelkezett volna.

131. A némettől eltérő nyelvi változatok alapján azt az értelmezést kell követni, amely szerint a cselekményeknek az előállító érdekeit meghatározott mértékben kell károsítaniuk. Az irányelv — szövegében több helyen is — rendelkezik az előállító megkárosításával kapcsolatban. Azt, hogy ezeknek a jogoknak a védelme más piaci szereplők gazdasági érdekeit is érinti, az alapeljárás elég egyértelműen mutatja. Ez azonban nem

jelenti azt, hogy az irányelv 7. cikke (5) bekezdésének értelmezésénél a sui generis jognak a más emberek érdekeit vagy az adóbevételeket érintő lehetséges következményei miatt az adott tagállamot ért esetleges „károsodásra” gyakorolt hatásainak meghatározó befolyást kell tulajdonítani. Az irányelvnek meg kell akadályoznia az adatbázis előállítójának a megkárosítását. Ez a cél, ellentétben más, az irányelvben található következményekkel, szintén kifejezetten kimondásra kerül.

132. Az irányelv 7. cikkének (5) bekezdése értelmében az érdekek lényegét az előállító ráfordításai és azok amortizációja jelenti. Ezáltal lesz itt az adatbázis tartalmának gazdasági értéke az értékelés kiindulópontja. A középpontban az adatbázis előállítójának tényleges vagy tervezett bevételeire irányuló hatások állnak⁵⁴.

133. A védelem terjedelmének elemzésekor a „rendes felhasználásra” vonatkozó alternatívából kell kiindulni. Amennyiben ez az alternatíva olyan megszorítóan kerül értelmezésre, hogy az nem terjed ki a lehetséges piacok védelmére, például az adatbázis tartalmának új fajta kihasználására⁵⁵, akkor a lehetséges piacok körébe történő beavatko-

54 — Vö. WT/DS160/R, 2000. július 27., 6.229.

55 — A Leistner (hivatkozás a 18. lágjegyzetben), 182. o.

zás az előállító jogos érdekei károsításának minősíthető. Az adott ügy körülményei alapján lehet azt meghatározni, hogy ez a károsítás indokolatlan-e. Nincs jelentősége annak, hogy valamely kímásoló vagy újrahasznosító versenytársa-e az adatbázis előállítójának.

134. Ebben az összefüggésben is arra kell emlékeztetni, hogy a nemzeti bíróság feladata a konkrét cselekmények megállapítása, és annak a vizsgálata, hogy ezek az eljárás tárgyául szolgáló adatbázis előállítójának jogos érdekeit „indokolatlanul károsítják”-e.

VII — Véggövetkeztetések

135. Mindezekre figyelemmel az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdésekre a következő válaszokat kell adni:

1. Annak a kérdésnek a megítélése, hogy valamely adatbázis az adatbázisok jogi védelméről szóló, 1996. március 11-i 96/9/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv 7. cikkének (1) bekezdése szerinti „jelentős ráfordítás” eredménye-e, nem függ a ráfordítás céljától. Azokat a ráfordításokat kell figyelembe venni, amelyek az adatbázison belül a mérkőzések versenynaptárainak kidolgozását szolgálják.

2. Az irányelv 7. cikkének (1) bekezdésében található „az adatbázis tartalmának minőségi szempontból jelentős része” fogalom akként értelmezendő, hogy az érintett rész technikai vagy kereskedelmi értékére vonatkozik. Az irányelv 7. cikkének (1) bekezdésében található „az adatbázis tartalmának mennyiségi szempontból jelentős része” fogalom akként értelmezendő, hogy az az érintett rész mennyiségére vonatkozik. Egyik esetben sem csupán az érintett résznek a tartalom egészéhez viszonyított kapcsolatáról van szó.

3. Az irányelv 7. cikkének (1) bekezdésében, illetve a 7. cikkének (5) bekezdésében biztosított, valamely adatbázis tartalmának „kimásolása” elleni védelem az olyan hasznosításra korlátozódik, amely az adatbázis közvetlen felhasználását foglalja magában. Az irányelv 7. cikkének (1) bekezdésében, illetve a 7. cikkének (5) bekezdésében biztosított, valamely adatbázis tartalmának „újrahasznosítása” elleni védelem felöleli az adatbázis tartalmának felhasználását akkor is, ha ez a tartalom valamely másik forrásban található.

4. Az irányelv 7. cikkének (5) bekezdésében található „rendes felhasználás” fogalom úgy értelmezendő, hogy a sui generis jog jogosultja által a lehetséges piacokon történő gazdasági felhasználás is akadályozott. Az irányelv 7. cikkének (5) bekezdésében található „indokolatlan károsítás” fogalom úgy értelmezendő, hogy az előállítók jogszerű gazdasági érdekei bizonyos határt meghaladó mértékben károsodnak.